

АНАТОЛИЙ ДНЕПРОВ ПЕТНИСТІЯ БОБ

Превод от руски: Донка Станкова, 1985

chitanka.info

I

Гледахме оранжевата островърха грамада, която се издигаше на половин миля от нас. Просто да се чудиш как се е появила в центъра на пясъчната равнина тази скала, висока три хиляди фута.

— Чудо на природата — подчерта Боб. — Да не вярваш на очите си!

В далечината, между нас и скалата, се виждаше ограда от бодлива тел и през нея се губеше към хоризонта тясна бетонирана пътечка. На мястото, където пътечката пресичаше оградата, под брезентен навес при вратите стоеше часовой.

Някога тук сигурно всичко наоколо е било скали. Постепенно те са се рушили и е останала само тази.

Погледнах Боб и се усмигнах мислено.

Белите ивици по лицето му бяха станали бледорозови от лъчите на яркото сутрешно слънце.

— Знаеш ли какво си мисля — казах аз. — Това, което не са направили за милиони години дъждовете, бурите и ветровете, то за десетина години ще го направим ние, хората.

Боб наведе глава и започна да рови с крак мекия пясък. Стори ми се, че се стеснява от белите петна по лицето си.

Преди да постъпим на работа, всички бяхме проверени от медицинска комисия. На Боб му намериха някаква рядко срещана болест, наричана „вителиго“.

При такова заболяване по тялото се появяват непигментирани ивици. Иначе му нямаше нищо друго.

— Някакъв учен или философ бе казал, че човечеството представлява раков тумор по тялото на нашата планета — промълви Боб.

— По-лошо. Едра шарка. След всяка война шарката оставя по лицето на планетата все по-дълбоки белези. Представям си как ще изглежда Земята, когато по нея минат нашите ейч-бомби!^[1] След като се налюбувахме до насита на скалата, ние се потътрихме отново към

сивото двуетажно здание. По-вдясно се намираше котеджът на полковник Джейкс, а вляво от главната сграда се издигаше огромна брезентова шатра, висока колкото пететажна къща. На защитената от вятъра страна на брезента трептяха три грамадни сини букви — инициалите на нашата могъща държава.

— Тези неща ги трупат ей в тази шатра — поясних аз. — Ти къде си изучавал математика?

— В Чикаго. При професор Колинз. А ти?

— Аз не съм математик. Дозиметрист съм. Разбирам малко и от електроника. Но съм завършил само колеж.

Срещу нас вървеше полковник Джейкс.

— Харесва ли ви тук? — обърна се той към мен.

— Дявол знае! Без работа човек може да се побърка.

— Имаме хубав бар. Безплатен. На самообслужване.

— Знам го.

Докато ние разговаряхме с него, Боб продължаваше да върви към сградата. Изглежда, не му беше много по сърце да разговаря с военни. А на мен, виж, ми беше безразлично. Всички тия военноуниформени са големи дръвници.

— Кое е това момче? — попита полковникът, като кимна към Боб.

— Това е Боб Вигнер, нашият математик.

— Аа — каза Джейкс. — Сега без тях крачка не можем направи.

— Точно така. Ами ние кога ще започнем истинската работа?

— А вие защо толкова бързате? Заплатата ви нали върви, добре сте.

— Не много — отговорих аз и се помъкнах към бара.

В бара заварих Джордж Крам, Самуел Фин и брюнетката, чието фамилно име, струва ми се, беше Чикони.

— Салют, Уилям! А къде е твоят петнист приятел? — запитва Фин.

— Сигурно е отишъл да спи. На него не му харесва много тук.

— Не ми харесват момчета с такава петниста мутра като неговата! — каза брюнетката, без да откъсва ярко начервените си устни от чашата.

— Впрочем коя сте вие? — запитах аз.

— А вие?

Не понасям безочливите девойки. А тази беше най-безсрамната от всички, които познавах. Имаше физиономия като онези от кинорекламата, красиви крака и хубава фигура. Чашата ѝ беше изцапана с червило. Стана ми противно и си налях джин, като го разреших наполовина с лимонов сок.

— Уилям, тя е единствената дама при нас — каза Джордж.

— По-добре хич да я нямаше — измърморих аз.

Ядосах се заради Боб. Какво я интересува тази девойка неговото лице? Много ми се искаше да видя как щеше да се чувства, ако неочаквано при нея се появеше някакво нарушение на обмяната на веществата!

Няколко минути пихме мълчаливо. После отново заговори Самуел Фин.

— Може да излезе, че ние тук напразно си губим времето. По радиото предаваха, че скоро щели да забранят всякакви изпитания. Край на всички атомни работи.

— Глупости! — уверено каза Чикони. — Правителството никога няма да се съгласи с това. Пропагандна шумотевица.

— Вие случайно да не сте помощник на държавния секретар? — запитах аз.

— Не. Негова племенница съм. А вие да не сте от комисията по разследването?

Изсумтах възмутено и се обърнах.

— Ако прекратят изпитанията, ние няма да имаме работа тук — продължи Фин. — Най-доброто, на което можем да разчитаме при подобен случай, е сумата, необходима за връщане, плюс дневните.

Фин явно много го вълнуваше паричният проблем. А на мен ми е все едно. Ако не тук, то другаде можех да намеря работа по специалността си. Кой знае защо, отново ме хвана яд за Боб. Просто намразих брюнетката.

След втората чаша джин казах:

— На такава работа не трябва да се допускат женоря.

Тя ми хвърли презрителен поглед и излезе от бара.

Крам и Фин се разсмяха на глас.

— Какво си се заял с нея. Тя е доктор.

— Още по-лошо. Какво право има да говори така за Вигнер?

— На теб пък какво ти е харесал толкова този петнист момък? Нали все трябва да се говори за нещо? Преди да пристигнеш например, тебе одумвахме.

— Мене ме одумвайте колкото си щете, но Боб не закачайте.

Наистина какво толкоз ми е харесал Боб? Той е един такъв тих, стеснителен и видът му е твърде неугледен. Сигурно нито едно момиче не иска да танцува с него.

— Щом е лекарка, по-добре да помисли как да избави момчето от това глупаво витилиго. Правим свръх-бомби, а не можем да излекуваме хората от такова дребно нещо...

— Ядосан си — подхвърли Крам. — Я по-добре иди да спиш.

Не отидох да спя, а се отбих при Боб. Неговата стая и работен кабинет се намираха на първия етаж в левия край на коридора. Постоях малко до прозореца и гледах брезентовия купол, край който лениво се шляеха момчета във виолетови комбинезони. Те влачеха вътре в шатрата големи сандъци, обковани с ламарина.

Боб се беше излегнал на дивана и прелистваше някакво списание.

— Защо не дойде в бара?

— Нямах желание — отвърна той и ме погледна право в очите. Видя ми се страшно умно и честно момче. Не знам защо.

— Слушай, Боб. Ако някое говедо те обиди, кажи ми. В колежа бях шампион по бой без никакъв стил.

Той се понадигна и се усмихна учудено.

На вратата се почука.

— Влезте — каза Боб.

В стаята влезе същата онази брюнетка. От яд чак дъхът ми секна.

— Вие ли сте Боб Вигнер? — запита тя, без да ми обръща никакво внимание.

— Да.

— Току-що прегледах медицинския ви картон. Предписани са ви инжекции и ултравиолетови лъчи.

Боб кимна смутено.

— Съблечете се до кръста. А вие, моля ви, излезте — обърна се тя към мен.

— На какво основание?

— Така трябва. Ако не излезете, ще се оплача на полковник Джейкс.

Тя отвори малко кожено куфарче и извади от него спринцовка, спиртна лампа и кутийка с ампули. Боб стоеше смутен посред стаята.

— Е, добре. Лекувай се, приятелю — казах аз, като го тупнах по рамото. — Само че нямай голямо доверие на тези палачи.

И отново се потътрих към бара.

[1] Ейч-бомба — съкратено название на водородна бомба.
Бел.пр. ↑

II

Скоро ландшафтът около нашата база ми омръзна. И двамата с Боб се нагледахме до втръсване и на островърхата оранжева скала, и на еднообразната пустиня. Ласкаещото душата усещане, че до нас, под брезентния купол, лежи водородната бомба, също се притъпи. Реших да не вземам много присърце всичко това. Щом онези, които се препоръчват за спасители на човечеството, не ги тревожи атомната война, защо съм загрижен аз да мисля за нея?

В бара разговаряхме защо навсякъде по света протестират против изпитанията на атомните и водородни бомби. Самуел Фин ни успокояваше:

— Момчета, плюйте на цялата тази дрънканица. Ние сме дошли да изкараме някоя пара. Ако се споразумеят да прекратят изпитанията, свършено е с нас.

В това имаше известна логика. Смисълът на изказванията на Фин беше много ясен: кое е по-важно — парите или животът?

Не знам как нашите момчета са попаднали в базата, какво са мислили за всичко това, но що се отнася до мен, то в края на краищата настъпи такъв момент, когато ми стана безразлично дали ще работя на тайните изпитания на водородните бомби, или в някоя болница, където лекуват рака с радиоактивни лъчи. И за да не мисля върху това, пиех уиски.

След напиването в бара се отбивах при Боб. Не мога да кажа, че посещенията ми го радваха, особено когато идвах пиан. Той ми се усмихваше приветливо и ме канеше да поседна. Но аз чувствавах, че не искаше да се заседявам дълго в стаята му. А отгоре на всичко и Маргарет Чикони със своята ултравиолетова лампа и спринцовката:

— Моля да излезете. Ще правя инжекции на мистър Вигнер.

От нейните посещения при Боб белите ивици по лицето му не намаляха. А откровено казано, аз напълно го загубих.

Веднъж сериозно си поговорих с Чикони в бара.

— Какво сте се лепнали за Боб?

— Лекувам го.

— А за какъв дявол идвате тъкмо в момента, когато аз се отбивам при него?

— Същия въпрос бих могла да ви задам и аз.

— Знаете ли, мис, макар да сте привлекателна девойка, на мен това не ми действа. Не бих искал да съблазнявате умни и неопитни момчета като Боб. Това е направо подло.

— На колко години сте били, когато сте започнали да пиете уиски? — запита Чикони.

— На осемнайсет. Но това няма отношение към работата.

— Ясно. Вие сте алкохолик.

— Не по-лош от другите.

В бара влезе Боб.

— Здравей, старче! — извиках аз. — Утре е неделя и аз те каня да се поразходим до Санта Крус. Селото, разбира се, не струва, но момичетата са един път.

Боб погледна смутено Маргарет.

— Преди малко получих изчислителна машина на фирмата „Феано“. Прекрасно нещо. Обемът на паметта е милион и половина двойни единици.

— Какво представлява твоята машина в сравнение с танцовата площадка в Санта Крус? — възкликнах аз, допивайки третата порция уиски.

— Това са несравними неща. „Феано“ е равноценна на най-съвременната изчислителна машина. Тя може да изчисли всеки алгоритъм.

Боб ми харесваше точно защото не беше като другите. Философът гледаше на нещата от някаква много особена гледна точка.

— Как се чувствувате? — запита Боб, усмихнат стеснително.

Тази комедия започна да ме ядосва. За щастие влезе Самуел Фин.

— Здравей, къде беше? — запитах го.

— Под купола. Джейкс ме изпрати там. Голяма работа е, казвам ви!

— Кое?

— Новата ейч-бомба. Тъпомуцунесто чудовище със сиво-кафяво-зеленикав цвят. Ей такава!

Той разпери широко ръце.

— Колко? — запита Боб.

— Горедолу седемдесет мегатона.

Отпих от уискито.

Така или иначе свършено е с нас. Сигурен съм, че и други имат същите тъпомуцунести чудовища или може би още по-силни...

Чикони слезе от високия стол и каза:

— Да вървим, Боб. Нека тези дегенерати се напиват.

Боб тръгна подире ѝ като кученце. Чудно момче!

Обзе ме страшна злоба. Когато те бяха вече при вратата, извиках:

— Хей, Боб! Може ли тази никаквица да е по-важна за теб, отколкото приятелите ти?

Те спряха като заковани. После Маргарет се върна с твърда крачка, дойде до мен и с всичка сила ме удари по бузата.

Не забелязах как двамата с Боб излязоха от бара. Стоях като зашеметен, а Самуел Фин се смееше с цяло гърло.

— Ама че жена! С такава и атомната бомба не е страшна.

Олюлявайки се, се помъкнах към квартирата си. Посрещна ме Боб.

— Знаеш ли, тази машина на фирмата „Феано“ е истинско чудо!
— възкликна той, като ме хвана за ръката.

— Върви по дяволите!

— Не, ти чуй само. Съвсем не е по-лоша от „Евенка“.

— Боб! — заплашително изревах аз. — Върви по...

Боб се отдръпна и някак особено се притисна до стената. Устните му затрепераха, после се свиха, а на петнистото му чело се появи дълбока бръчка, каквато по-рано никога не бях виждал.

Той ми обърна гръб и се прибра в стаята си. Нищо. Качих се на втория етаж, като си мислех, че Боб напразно се обиди. Главата ми бучеше. Забелязах на масата плик. Оказа се писмо от майка ми. Тя ми пишеше, че най-важното в живота е дружбата. Ако всички хора на земята, независимо от това къде живеят и с какво се занимават, дружели, никога нямало да има войни.

Сигурно в това имаше частица истина. Лошо, че оскърбих Боб. Нищо, ще му мине. Той е толкова доволен, че са му дали за математическите му изчисления портативна електронна машинка „Феано“! На мен също ми дадоха едно-друго — четири парчета жица, две червени и две сини, които трябваше да съединя с импулсните

броячи „Ракета“ и „Пакет“. Когато взривят водородната бомба под скалата, аз ще седя в стаята си и ще наблюдавам броячите. Необходимо е да се знае каква ще бъде степента на радиоактивността на повърхността на земята след взривяването на бомбата под скалата.

III

Джордж Крам завеждаше лабораторията по фотоелектроника. Това са фотоелементи, термистори, сцинтилатори и прочее. Измерването интензивността на избухването, на спектралното излъчване, на интензивността на потока от радиоактивни частици — всичко това е по неговата специалност. Той си вършеше работата мълчаливо и не се хвалеше. А всички ние се хвалехме. Всички с изключение на Боб.

Веднъж срещнах в коридора Крам.

— Скоро край на скалата.

— Жалко — отвърна Крам.

— Жалко е, когато убиват човек. А тук става дума за скала — голяма работа!

— Това е единствената скала на сто мили наоколо.

— В света скали колкото щещ.

— Въпреки това. Нашата скала придава на околността неповторимост.

Какво му става, да не е мръднал? Преди изпитанието на бомбата изведнъж му дожаля за скалата!

Излязох от жилищната сграда и тръгнах към часовоя при оградата от бодлива тел. Той гледаше в небето и без да ме погледне, каза:

— Току-що прелетя самолет. След него остана димна следа. И ето че изчезна. Чудно, нали?

Аз не видях нищо в синьото небе и се загледах в оранжевата скала.

— Казват, че в понеделник тя също ще изчезне — каза часовоят и кимна към скалата.

— И какво от това?

— Всички ние сме истински мръсници. Разваляме природата.

Това беше обикновено момче с карабина в ръце. Беше пъхнал пилотката си под широкия колан на панталона си. Под гъстите му

черни коси по лицето се стичаха капчици пот.

Тръгнах към портата.

— Стой! — извика часовоят. — Не може!

— Че защо?

— От днес е забранено да се излиза извън оградата.

— Защо?

— Тя вече е там.

— Коя?

— Ейч-бомбата.

По бетонираната пътечка направо от скалата към нас се носеше черна точка.

Колкото повече се приближаваше тя, толкова по-ясни ставаха очертанията ѝ. Това беше автоматична количка, управлявана по радиото. С помощта на нейните технически ръце нашите военни инженери вършеха под скалата онова, което не бяха успели да завършат лично.

Количката се приближи до оградата, натоварена с нещо, покрито с брезент.

— Какво кара? — запитах аз.

— Това не е наша работа. Кара си, и толкоз.

Количката профуча покрай нас и като направи по бетонираната пътечка рязък завой, потегли към брезентената шатра.

— Лоша работа — каза Крам, приближавайки към мен.

— Защо да е лоша? — запитах аз.

— Пришпорват натам и насам автоматичната количка. Не успяха да свършат всичко. А правителството бърза с изпитанията.

Количката отново се приближи с леко бръмчене до портата и като забави само за миг скоростта си, внезапно изрева и се понесе обратно към скалата.

— Бързо препуска — подхвърлих.

— Странен човек е този Боб — каза Крам.

Погледнах го изненадано и неразбиращо.

— Оказва се, че никога не е виждал термистори. Дойде при мен и взе един. Казва, че искал да се запознае отблизо с него. Как мислиш, за какво ли му е?

Вдигнах рамене. Когато изгубих от погледа си количката, предложих:

— Да вървим в бара.

В бара заварихме Маргарет, полковник Джейкс и Фин.

— Здравейте момчета — каза Самуел. — Защо имате такъв умърлушен вид?

— Горещо е — отвърна Крам.

— Страхувахме се, че изпитанията няма да се състоят — каза Фин. — Много взеха да пишат във вестниците за контрол.

Джейкс направи гримаса и махна с ръка:

— Глупости. Никой не ще приеме такова нещо.

— Но ако народът настоява да се прекрати всичко това? — запита Маргарет.

— А какво е това народ?

— Ами, да предположим, всички хора...

Полковникът изхъмка.

— Хората сме ние. Учените казват, че подземният взрив можел да мине за земетресение.

— А колко ще ни плащат на нас през времето, докато проучваме горещата зона? — запита Фин.

Крам се намръщи.

— Слушай, Самуел, ако трябваше да ти плащат за убиване на новородени, пак ли щеше да се интересуваш от цената? — запитах аз.

— Напрегната ли е работата, напрегната е. Какво общо имат тук новородените?

Сипах си уиски в чашата и го разредах наполовина. Този Фин ми действуваше на нервите. Отпих и казах на полковника:

— За такива сериозни работи не бива да се вземат подлеци.

— Вече съм чувал това от вас. А кого имате предвид сега?

— Този търгаш — и кимнах към Самуел Фин.

Той скочи от стола с изкривено от гняв и побледняло лице.

— Алчен е за пари. На такъв плати му хиляда долара и му дай да натисне копчето — и цялото земно кълбо ще се пръсне на парчета. И къде им е умът на ония там, в отдела за подбор на специални кадри?

Фин отскочи две крачки назад, засили се и ме удари с юмрук в слабините. Скочих от високия стол и като извих дясната му ръка зад гърба, четири пъти го ударих в лицето. Той беше доста пиян и след ударите ми не можеше да се държи на краката си.

— Свършихте си работата, а сега го замъкнете в стаята му. Мис Маргарет, утре той трябва да бъде като кукуряк — нареди Джейкс.

Вкарах Фин в стаята му и го хвърлих на дивана. От носа му течеше кръв. Скоро дойде Маргарет с куфарчето си. Извади памук и амоняк. Седях и наблюдавах с подигравка как умелите ѝ ръце придаваха на противната, гладко избърсната физиономия на Фин приличен вид.

— Не ви ли е противно да се занимавате с такива като него? — запитах аз Чикони.

— Не бях виждала досега такъв кретен като вас — отвърна тя, като избърсваше носа на Самуел с влажен памучен тампон.

— Откровено ще ви кажа, струва ми се, че човек, който печели от тайни атомни взривове, е голям мръсник.

— Ами вие? Нали и вие сте тук, за да печелите пари като него? Той е глупав и не го крие. А вие се правите на пацифист и спокойно си получавате заплатата.

— Да, но... — Неочаквано се замислих над онова, което каза Маргарет.

Фин отвори очи и като ме видя, извърна лицето си към облегалката на дивана. Чикони поля от шишенце на слепоочията му някаква течност и той сам я разтри с ръка.

Седях и не знаех къде да се дяна. След онова, което ми бе казала Чикони, изведнъж се почувствувах мръсник. Наистина за какво пребих Фин? С какво съм по-добър от него?

Излязох от стаята и се запътих към Боб.

— Сърдиш ли ми се? — запитах аз влязъл, без да почукам.

Той седеше наведен над някакви книжа. От време на време натискаше на изчислителната си машинка копчето и тя съскаше като спусъка на фотоапарат. В средата на миниатюрното куфарче светваше зелена лампичка. Боб гледаше циферблата и записваше от него някакви цифри.

— Сърдиш ли ми се? — повторно го запитах и сложих ръка на рамото му.

— Не — отвърна той и ме погледна с умните си очи.

— Какво изчисляваш?

— Така, просто нещо. Един алгоритъм. Нали утре са изпитанията.

— Знам. Някак си ми е противно...

Боб се усмихна.

— Ние тук сме като шайка разбойници. Отцепници от целия свят. Подземния взрив ще представим като земетресение.

— Знам — каза Боб.

— Отвратително, нали?

— Много. Знаеш ли, имам много работа. Може и да не успея да я свърша до утре.

— Искаш да си ида ли?

— Откровено казано, да. Утре след десет — заповядай.

Десет сутринта е моментът на взривяването. Значи и Боб полага големи усилия, за да се подготви за изпитанията. И въпреки това аз не го бия, а Фин пребих.

На работната му маса забелязах пластмаса с два проводника.

— Какво е това? — попитах безразлично.

— Термистор. Много чувствителен уред към промените на температурата. Усеца топлината на човешкото тяло от голямо разстояние.

Излязох си. Ах, колко противно ми беше в навечерието на изпробването на водородната бомба!

Допивах петата чаша уиски, когато в бара дойде Маргарет.

— Защо не се приберете да си легнете? Утре е тежък ден.

Погледнах я с омраза.

— Слушайте, вие! На вас харесва ли ви скалата в западната част?

Тя съвсем сериозно кимна с глава.

— И на мен също. Но утре тя ще изчезне. Разбирате ли? Утре ние ще я премахнем от лицето на земята. Това е държавна скала, тя принадлежи на нашето правителство... И то реши да я унищожи... Ясно ли е?...

— Всичко ми е ясно. Само че е време да си лягате — каза Маргарет и седна до мен.

— Мразя ви. Нека да пием двамата за упокой на скалата...

— Добре... Но ще ми обещаете ли, че веднага ще се приберете да си легнете?

Чашата ѝ ми се стори увиснала във въздуха и аз дълго се мъчих да улуча да се чукна с нея.

— А сега глътнете ей това. — Маргарет ми подаде две таблетки.

— Вие сте жена. Не ви ли е страшно, че утре земята, която ви е родила, ще потрепери като смъртно ранен звяр? Не чувствувате ли отвращение да получавате пари за тази мръсотия? От какво печелим пари ние? От това, че натъпкваме утробата на нашата майка с чудовищен взрив и разкъсваме на части тялото, което е родило всички ни... А вие спокойно ми говорите, че трябва да бъде трезвен... Не искам да съм трезвен, разбирате ли?...

— Разбирам. Глътнете таблетките.

— По дяволите! По дяволите вашите таблетки!

Вдясно от мен неочаквано се появи неясна фигура. Потърках очи и се сетих, че това е Самуел Фин. Той си наля двойна порция уиски.

— А-а-а, дойде... — процедих аз през зъби.

— Дойдох — потвърди спокойно той.

Носът му беше доста подпухнал. Жадно притисна устни до чашата и изпи всичко наведнъж.

— Самуел, вземете и вие. — Маргарет подаде и на него таблетки.

Кой знае защо, си спомних писмото на майка ми и казах:

— Хайде да се сприятелим, момчета. Та нали освен нас няма никой на света...

Фин ме погледна презрително.

— Виж го ти каква величина! Освен него нямало никой на света! А двата милиарда и половина хора? Ако всеки жител на земното кълбо те пернеше с пръст по носа, нищо нямаше да остане от теб. Не се перчи с юмруците си. Те са нула пред водородната бомба и нула на десета степен пред цялото човечество.

— И въпреки това трябва да бъдем приятели... — неясно смутолевих аз.

— Ще ви изпратя — каза Маргарет.

Спрях се на входа и погледнах към коридора. В дъното стоеше Боб и пушеше.

— Нима той пуши? — учудих се аз.

— Вигнер, как са работите? — запита Маргарет.

— Всичко е наред.

— Наистина ли? — възкликна тя.

— Да. Успях да свърша навреме.

— Аз ще изпратя Уилям, почакайте ме.

Краката не ме слушаха. Чикони едва ме домъкна до стаята ми, търкулна ме на дивана и загаси лампата. Таблетките ѝ са някакво приспивателно. Заспивайки, аз виждах как оранжевата скала бавно се издига в небесните висини, подпирана отдолу от гъсти кълбета виолетов дим.

IV

Събудих се с натежала глава и погледнах електрическия часовник над вратата. Беше шест сутринта. Значи след четири часа всичко ще започне, по-точно, всичко ще бъде свършено.

Предутринната мъгла навън ставаше все по-рядка. В стаята беше задушно и аз отидох до прозореца да подишам чист въздух.

Часовоят стоеше вече не до оградата, а по-близо до зданието. Върху фона на тъмновиолетовия хоризонт скалата изглеждаше черна.

Гледах разсейващия се сумрак и си мислех за това, което щеше да стане тук след четири часа и какво ще бъде след взрива. Сеизмичните станции във всички страни ще регистрират земетресение. С помощта на своите уреди сеизмолозите лесно ще определят мястото на взрива и ще го отбележат на картата. После ще сравнят характера на сеизмичната вълна с всичко онова, което им е известно за земетресенията, и без всякакви усилия ще установят, че това не е било земетресение. Вестниците ще пошумят, радиото ще поговори и всичко ще утихне. И ние известно време ще обработваме резултатите от наблюденията над подземния взрив на водородна бомба от нов тип. И тъй ще продължи, докато не намерят и не изкопаят още една пещера под някоя скала. И всичко ще започне отначало...

Видях, че полковник Джейкс отиде при часовоя и заговориха. Часовоят се обръщаше няколко пъти към скалата и махаше с ръка натам. Облякох се и слязох при тях.

— Безсъние ли ви мъчи? — запитах Джейкс, като си палех цигара.

— Дявол да го вземе! Току-що ми позвъниха и ми казаха, че автоматичната количка не се е върнала...

— Как така не се е върнала?

— Много просто. Изпратили я в пещерата да постави още един дозиметър. А тя, проклетницата, не се върнала.

— Много важно — автоматична количка. Цяла скала ще полети във въздуха, а това е нищо и никаква количка — казах аз.

— Сигурно се е развалило радиоуправлението ѝ — обясни Джейкс.

— Ами ако вземем да изпратим някого при нея? — запитах аз.

— Това е невъзможно. Заповядано е след дванадесет през нощта да не се допуска никой до скалата.

— Тя кога отиде?

— В единадесет — каза Джейкс и изпсува. — Трябва да се съобщи в центъра.

Той zakрачи към своя котедж, а аз останах при часовоя.

— Изскочи в тъмното като луда и се понесе. Ама че техника!

— Ти за какво говориш?

— Ами за същата тази количка. Тича като жива. Браво на този, който я е измислил!

Съмна се напълно и скалата заблестя с пурпурни и розови краски.

— Мене ще ме освободят от пост в девет и половина — каза часовоят. — После никой няма да има право да излиза от помещението. Какво ще правите вие там?

— Най-различни неща.

Обърнах се и видях Боб. Той вървеше право към мен.

— Голямо представление ще има днес, нали, Боб?

— Наистина — усмихна се той. — Дай да запаля.

— Струва ми се, че по-рано ти не пушеше.

— Представи си много рядък случай — медицината ми препоръчва да пуша.

— Ето че за последен път се люблювам на скалата — казах аз, като му поднасях запалката. — На теб не ти ли е жал за нея?

— Ами любувайте се. А на мен трябва преди изпробването да ми бият инжекции. — Боб отново забърза към сградата.

— Всичко е наред — каза Джейкс, идвайки към мен. — Реши се да пожертвуваме количката. След два-три дни ще ни изпратят нова.

Погледнах часовника си. Седем и половина. Започваше да става горещо.

— А вярно ли е, че ще бъде като земетресение? — запита часовоят полковника.

— Много сте любопитен. Знаете, че за разгласяване на военна тайна...

Аз така и не можах да чуя какво наказание се полага на войник за разгласяване на военна тайна. Крам ме повика да закусим.

В бара си поръчах пържени яйца с бекон и чаша мляко. Когато отидох до своята масичка, Фин вече довършваше закуската си. Той ме погледна със зачервени от безсънието очи.

— Знаеш ли, в такъв ден си струва да се помирим — казах аз, сядайки до него.

Фин взе мълчаливо чашата си с млякото и отиде до прозореца. Значи, сериозно се е обидил!

— Честна дума, Фин, прости ми. Това стана наистина защото бях пиян. — Приблжих се до него и леко го пипнах за рамото.

Той се обърна рязко и процеди през зъби:

— Има неща, които не се прощават до гроб!

— Ама, моля ти се, удари ме, ако от това ти стане по-леко.

— Хич не ми пука за твоя удар. Понякога думите удрят по-силно от юмруците.

Изпи си млякото на един дъх и излезе. Какво толкоз обидно му бях казал?

— Мег, какво съм наговорил вчера на Фин?

Тя ме погледна с уморени очи. Сигурно и тя не беше спала.

— Вчера той получи нервен припадък. Вие сте му наговорили нещо относно цената за убийство на новородени.

— Е, че какво толкоз?

— Нощес са позвънили и са му казали, че жена му е родила син. Задавих се с млякото. Какъв идиот съм!

— Ей сега ще ида при него да се извиня и да му честитя...

— Късно е вече — каза Маргарет. — След минута трябва да сте на мястото си.

Наистина високоговорителят запращя и говорителят по радиото обяви с монотонен глас:

— В продължение на тридесет секунди операторите да заемат местата си при уредите.

— Когато изпитанията свършат, непременно ще го помоля да ми прости — казах аз, като хванах Чикони за ръката, сякаш бях виновен и пред нея.

Тя се поусмихна.

— Добре, вървете, време е.

— Боб на мястото си ли е? — запитах я, когато крачехме един до друг по коридора.

— Боб винаги е на мястото си.

V

Това бяха отвратителни минути. Чаткането на хронометъра, което се чуваше по радиото, отекуваше сякаш право в сърцето ми. Говорителят с монотонен глас съобщаваше колко минути остават до взрива. Когато остане една минута, тогава ще съобщава броя на оставащите секунди. Седях до прозореца и втренчено гледах оранжевата скала, която сияеше на слънцето като свещена. Ако се вярва на Библията, то над главите на светите мъченици преди смъртта им пламва сияние. Добре разбирах, че сиянието възниква от това, че твърде напрегнато гледах оранжевата грамада, и въпреки това, не знам защо, тя ми се струваше неестествена. Стана ужасно тихо, сякаш всичко наоколо бе измряло. Само хронометърът неумолимо тракаше по радиото.

— Шест минути... Пет минути...

Да ме вземат мътните, дето постъпих така с Фин! Сетих се, че убийството на новородено по някакъв идиотски начин се е свързало с взрива под скалата. Сега Фин седи също като мен пред прозореца на първия етаж, гледа скалата и мисли... За какво ли мисли сега? То се знае, че за сина си и за скалата, и за онова, което му казах вчера. И понеже знаех съвсем сигурно за какво мислеше в тези минути Фин, стана ми още по-гадно.

Погледнах двата огромни мълчаливи брояча на импулсите, които стояха на масата.

— Три минути...

Превъртях ключовете на таблата на уредите. Светнаха зелените лампички. Ей сега уредите ще затракат като бесни, пресмятайки броя на смъртоносните радиоактивни разпадания в секунда. Интересно какво ли ще стане със скалата? Боб беше изчислил центъра на тежестта ѝ и беше пресметнал, че горната част ще се срина откъм нашата страна. Основата на скалата ще се напука, ще се поиздигне над земята и после ще хлътне дълбоко в образувалата се след взрива кухина. Боб ми чертаеше на хартия точно как ще стане.

— Две минути...

Не съм знаел, че имам такива слаби нерви. Когато запалвах цигара от цигара, ръцете ми трепераха. За миг ми се стори, че подът под краката ми се разтърси, макар че говорителят съобщи, че до взрива остава още една минута. След това той започна да брои секундите. Сега вече нищо друго не виждах освен оранжевата скала със синкаво сияние наоколо. С всеки удар на сърцето сиянието ту се разширяваше, ту се стесняваше. Изведнъж ми се стори, че броячите на импулсите затракаха, и аз скочих на крака, веднага съобразих, че тракането идва от радиоговорителя.

— Седемнадесет секунди, шестнадесет секунди...

Какво ли прави сега Фин? Боб? Мег? Какво чувствуват те? Дали същото, което чувствувам и аз, съдбоносната неизбежност на гибелта, на края на света, на смъртта от неизлечимата болест? Дали виждат ослепителното сияние около единствената в пустинята скала?

— Пет секунди, четири...

„Дали да зажумя, или да се отдръпна от прозореца?“ — мярна се в главата ми. Но тази мисъл бе нищожна, безпомощна и аз не можех да ѝ се подчиня. Замрях пред отворения прозорец и гледах само натам, където ей сега ще се развърти страшното чудовище, пуснато на свобода по волята на безумци...

— Огън! — изкрещя говорителят.

Стиснах силно челюсти „Огън!“ — като ехо се повтори дълбоко в душата ми. Ей сега, на секундата. Още един миг. Мозъкът работеше толкова бързо, че микросекундите, необходими на електрическия импулс, за да стигнат до скалата, се проточиха в минути. „Огън!“ Дали скалата се олюля? Не, само ми се стори. Дали подът се затресе? Не. Дали броячите зачаткаха? Не.

Вгледах се в хоризонта. Нищо не се бе променило. После от високоговорителя се чу:

— Казах вече „огън“, сър...

Гласът на говорителя беше смутен. Радиото млъкна.

Продължавах да стоя до прозореца; сърцето ми биеше и в такт с ударите му аз си повтарях наум: „Огън, о-огън...“

Но изстрел нямаше.

От вцепенението ми помогна да се освободя Крам. Той се появи долу точно под прозореца ми. Скоро към него се присъедини

полковник Джейкс и момчето във виолетовия комбинезон.

„Станало е нещо!“

Изтичах долу и при входа се сблъсках с Боб.

— Механизмът не задействува ли? — викнах аз.

— Както виждаш — отвърна той и се усмихна.

Полковник Джейкс обясняваше развълнувано:

— Ей сега ще проверят затварянето на веригата и ще започнем експеримента отначало.

— Какво, веригата прекъснала си се е? — запитах аз.

— Да.

— Ами ако се е прекъснала някъде под земята? — запита Фин.

Той беше възбуден. Хвърли към мен бърз поглед и аз забелязах, че очите му не бяха така злобни, както по време на закуската.

— Невъзможно! Снощи проверявах веригата.

От шатрата излязоха двама военни и тръгнаха бързо към полковника.

— Може ли за секунда, сър?

Те се дръпнаха настрани и почти шепнешком му докладваха нещо.

— Но това е скандал! — извика Джейкс — Кой монтираше контактите на място?

— Аз. Лично аз — отвърна лейтенантът.

— А как е могло да се случи подобно нещо?

— Нямам представа.

— Значи някой е бил там след вас и е повредил всичко?

— Там нямаше никой.

— Вие сигурен ли сте, че контактите са прекъснати именно там?

— Съвсем сигурно — отговори лейтенантът.

— Тогава трябва да бъдат поправени незабавно! Незабавно, разбирате ли? В противен случай ще бъде късно. В продължение на един час трябва да завършим експеримента. Вземете джипа и придружен от сержант Кули, карайте бързо там. Освободете външната верига.

— Слушам, полковник!

Лейтенантът рязко се обърна и затича към шатрата, от която джипът вече беше излязъл. Той скочи, както тичаше, в колата... Но

тогава стана нещо невероятно. Право към колата затича Боб и започна да вика:

— Стойте! Безсмислено е!

Колата рязко спря, като забули Вигнер с гъсти облаци прах.

— Какво има? — закрещя Джейкс.

— Безсмислено е да се отива там... — през кашлица каза Боб. — Ако там се появи само едно живо същество, бомбата ще избухне.

Настъпи мъртва тишина. Всички втренчиха очи в Боб. Той се раздираше от кашлица, сълзи течаха от очите му.

— Вигнер, повторете, което казахте! — настоя Джейкс.

— Той каза, че е безсмислено да се ходи там. Ако там се появи дори едно живо същество, бомбата ще избухне — отговори вместо Боб мис Чикони.

— Н-не разбирам... — измуча полковникът.

Боб сложи няколко пъти носната си кърпа до петнистото си лице и каза съвсем спокойно, като изричаше ясно думите:

— Сега взривният механизъм е устроен така, че при появяването на човек или на друго живо същество на разстояние пет ярда от бомбата ще предизвика взрив.

Джейкс се ухили, смигна на Боб и се обърна към Маргарет:

— Мис Чикони! Предстои ви тежка работа. Момчето не е издържало напрежението и сигурно изглежда... — Полковникът завъртя пръста си до слепоочието.

— Нищо подобно, полковник. Напълно съм здрав. Дори мога да ви разкажа как съм го направил. Вие добре знаете, че вашата количка вчера не се върна...

— Какво-о? Каква връзка има това?...

— Най-непосредствена. С помощта на тази количка аз промених взривното устройство на бомбата, по-точно, замених го със съвсем друго...

VI

Събрахме се в стаята на Боб и гледахме оранжевата скала. Оттук, от първия етаж, тя изглеждаше малко повдигната над земята. Слънцето осветяваше пустинята с полегати лъчи. Точно пред нас под брезентовия навес с формата на гъба стоеше часовоят и също гледаше към скалата. Сега в тази грамада имаше нещо ново, приказно, сякаш тя беше оживяла и ни гледаше предизвикателно.

— Как ти хрумна такава нещo? — запита Джордж Крам.

Боб се усмихна виновно и погледна Маргарет.

— Тя се сети... На мен сигурно никога нямаше да ми дойде наум такава нещo.

— Предчувствувах, че лечението до нищo хубаво няма да те доведе — каза аз.

Маргарет тихичко се засмя. Приблужи се до мен и сложи ръка на рамото ми.

— Нима вие нямаше да направите същoто, ако ви се удадеше случай?

— Аз нямам представа как се прави това. Боб, как го направи?

Вместо него отговори Самуел Фин.

— Цялата работа е в автоматичната количка. Тя е снабдена с радиоманипулатор с механични ръце, с помощта на които инженерите извършваха в пещерата разни работи. Управлението е дистанционно. Боб е изключил телеметричната схема и е поставил на количката своята изчислителна машинка „Феано“.

Целият номер е в това, какво е заложил той в тази мъничка електронна глава.

— Мег постави машинката на количката — каза Боб. — Снощи, по време на посещението на болен в шатрата.

— Вие сте се сработили по най-неочакван начин — ядосано каза Крам. — Голяма работа ще стане! Здравата ще си патите.

— Юридическото определение е преднамерен саботаж — добави Фин.

Погледнах със съжаление Боб. Погледът му беше замечтан и това изведнъж много ме ядоса.

— Глупак си ти, ей това ще ти кажа. Мислиш, че бомбата няма да избухне? Надяваш се, че военните няма да намерят начин да я взривят ли? Просто не разбирам каква идиотска логика те е ръководила? Вярна е приказката: когато господ иска да лиши някой мъж от разум, той насъсква срещу него жена.

И рязко отхвърлих от рамото си ръката на Чикони.

— Вие, двама кръгли идиоти, не разбирате какво ще стане сега — продължих аз. — Особено за тебе, Вигнер.

— Тази бомба няма да избухне — отчетливо каза Боб. — Никога. Само ако някой се реши да иде в пещерата.

— Дявол знае, може би ще се намерят доброволци — каза Крам.

— Могат да се намерят измежду безработните — подхвърли Фин. — Впрочем ако теб самия те раздрусат хубавичко господата от следствените органи, и ти ще кажеш какво трябва да се направи, за да се откачи от бомбата твоят глупав взривател.

— Там е работата, че няма да кажа. Просто защото и аз самият сега не зная как е устроен взривателят.

Спогледахме се. Очевидно беше, че Боб лъжеше. Страхуваше се да не се намери предател между нас.

— Знаете ли какво представлява машина, която работи по принципа на свободното търсене? Не? Представете си, че се намирате в непозната тъмна стая, подредена с мебели, и вие трябва да излезете от нея. Започвате наслуки да обикаляте в тъмното, да се блъскате в непознати предмети, да опипвате стените, докато намерите вратата. Казано на кибернетичен език, вие действувате без всякаква предварително разработена програма, само сте си наумили крайната цел. Точно така действуваше автоматичната количка, на която аз поставих „Феано“ с много примитивна програма: да стигне до пещерата, да откачи от бомбата два проводника и да присъедини към същите контакти два други с термистор, включен последователно. Докато обикаляла количката, машината „Феано“ сама си е съставила програма за по-нататък...

— А източникът на хранване? — запитах аз.

— От акумулатора на количката.

— Не разбирам как е могла да ти помага тази дама, след като не разбира от нищо друго освен от спринцовки и клизми.

Кой знае защо, аз все още изпитвах неприязън към Чикони.

Тя прихна да се смее.

— Сега вече всеки човек знае как се включва и изключва радиоапарат. Боб ми обясни какво трябваше да включа и да изключа на количката. А изчислителната машинка покрих с брезента.

— И количката сама ли потегли? — запита Крам.

— Една минута след като поставих „Феано“, количката тръгна. Аз дори не забелязах в тъмното къде изчезна. Впрочем защо тя потегли точно по циментираната пътечка?

По лицето на Боб се изписа недоволство.

— Господи, колко е трудно да се обяснява нещо на хора, които не знаят математиката. Просто аз така запрограмирах работата на „Феано“. А после в процеса на работата тя сама е усъвършенствувала програмата.

— По-добре никога да не беше изучавал тази проклета математика — измърмори Фин. — Ще ти излезе солено.

Вратата на стаята се разтвори широко, влязоха полковник Джейкс и двама цивилни. Ние застанахме до Боб.

Погледнах цивилните. Колко много си приличат всички те! Тъпи недодялани мутри, широки рамене, дълги ръце, жесток израз на лицето.

— Кой? — запита единият от тях, като ни оглеждаше.

— Ето онзи, с петната по лицето, Вигнер — отговори полковник Джейкс, — и тази дама...

— Засега дамата не ни трябва — каза цивилният. — Излезте всички от стаята.

— Защо нямате специално помещение за такива работи? — грубо запита Джейкс вторият цивилен.

— За какви работи? — Не издържах аз и направих крачка напред.

Ох, как обичам да удрям такива мутри! И колкото повече се съпротивяват притежателите им, с толкова по-голямо наслаждение удрям!

— Всъщност вие кой сте? — запита единият.

— А вие?

Мускулите по квадратната му физиономия заиграха. Притъмня ми пред очите от желание да го ударя. Крам ме хвана за ръката.

— Да вървим — каза той. — Нямаме работа тук.

— Именно — процеди през зъби цивилният.

Погледнах Боб и му кимнах окуражително.

— Предложи на тези двама биволи да се прославят в цялата страна. Ако искат бомбата да се взриви, какво им струва да слязат в пещерата под скалата?

Цивилният, който стоеше до мен, незабелязано ме хвана за дясната ръка и я стисна с всичка сила. Очите му се превърнаха в две тесни сълзящи цепнатинки. Беше дяволски силен, но ме бе подценил. Като работех само с китката си, така му извих ръката, че си захапа долната устна и отпусна пръстите си. Всичко това стана при пълна тишина само за няколко секунди.

Безмълвно се разбрахме.

— Боб, ще ми разкажеш как са се държали тези джентлмени! — извиках аз, излизайки последен от стаята.

— Ама че дисциплинка — мърмореше Джейкс, настанявайки се на високия стол в бара. — Заради такива идиоти като вас мога да загубя длъжността си.

— Трябва да изгонят в оставка всички военни и тогава няма да са нужни бомби! — неочаквано викна Фин.

Джейкс го погледна с уморени очи.

— Каква е разликата кой ще ги изпробва, дали военни или цивилни? Впрочем бомбите са ги измислили не военните, а интелигентни господа с висше научно образование като вас...

Не очаквах от Джейкс такава тирада!

— И все пак, полковник, добре е, че бомбата няма да бъде взривена. Във всеки случай тази. Някак си по-леко се диша — подхвърли Крам.

Джейкс сви рамене.

— Ще бъде взривена. Непременно ще бъде взривена.

Изпи уискито и изведнъж избухна:

— Смятате се за умни хора, а се държите като сополанковци! И какво постигна това момче? Провали експеримента? За какво? Да покаже, че е герой, че е против атомните изпитания? Кому е нужно това? Аз не знам какво е направил там и какво общо има тук

математиката и изчислителната машинка. В света всичко се преобърна с главата надолу и това, което по-рано вършеха мошениците, сега го правят математиците. Не разбирам как го правят. И изобщо що за гадост е това кибернетиката и защо с нейна помощ може да се прави всичко, което ти скимне. Но каквото и да е направил Вигнер с бомбата, тя въпреки това ще се взриви. Разбирате ли, палета? Рано или късно всичко ще си отиде на мястото. Не съм виждал по-глупава хлапашка работа. Струва ми се, че сте на страната на Вигнер. Само че това е умряла работа, уверявам ви.

— А какво ще стане с него? — запита Чикони.

— А не ви ли интересува, мис, какво ще стане с вас?

— Интересува ме какво ще стане с него.

— Не ми е известно какви са законите в това отношение — измърмори Джейкс. — Но ще му посмачкат ребрата. Може би и вашите ще посмачкат. Та нали тези момчета няма да повярват, че вие сте осъществили номера с бомбата, без да я докоснете с ръце.

— Умните хора ще повярват.

— А вие да не мислите, че умни хора ще избиват зъбите на вашия гениален математик? Свещена наивност. Не по-умни от тези, които сега разговарят с него.

Станах и погледнах въпросително Джейкс.

— Седете спокойно. Разбрал съм се с тях, че тук на базата няма да правят с него нищо подобно. В противен случай не гарантирам за последствията. Ако работниците и инженерите в шатрата научат, че постъпват лошо с Вигнер, на базата могат да възникнат безредици...

— Аха! — възкликна Крам. — Значи не само ние, но и момчетата от шатрата са на страната на Боб!

Джейкс си допи чашата, стана и каза:

— Да. Това задоволява ли ви?

— Разбира се.

— Вървете по дяволите.

Той излезе от бара. Мъчех се да си представя за какво разговарят сега с Боб тези тъпи мутри. И защо изпълняването на такива задачи се възлага винаги на изроди?

VII

Преместиха Боб в стаята на втория етаж, до кабината на радиостанцията, и поставиха до вратата часовой. Когато излязох в коридора да пуша, часовоят дойде до мен и каза:

— Жалко за момчето. Сигурно здравата ще си изпати. Значи бомбата няма да се взриви?

— Да, няма да се взриви. Боб е предвидил много неща. И всичко, което е предвидил, е заложено в електронната глава на автоматичната количка.

— Разправят, че била под скалата и докато там не отиде човек, не може да се взриви.

— Точно така. А ти откъде знаеш всичко това?

Часовоят ми смигна хитро.

— Ние всичко знаем — отвърна той. — Много жалко за момчето. И за жената... Вярно ли е, че тя го е накарала да направи тази работа?

— Не знам кой го е накарал.

Следователите се настаниха в стаята, в която по-рано работеше Боб. От време на време те излизаха оттам ту по един, ту заедно, отбиваха се в шатрата, поглеждаха в другите стаи, включително и в моята, записваха си нещо, правеха снимки. После извикаха на разпит Маргарет Чикони.

Много се безпокоях за нея и я чаках пред входа на сградата. За моя изненада освободиха я много скоро, след десетина минути.

— Любезни момчета — каза тя, като палеше цигара.

— Какво те питаха?

— Ами най-различни неща. Казват, момиче от добро семейство не бива да се забърква в такива работи. Подробно разказах как съм разединила червения от зеления проводник на акумулатора на количката и вместо тях съм свързала червения и зеления проводник от машинката „Феано“. „А къде закрепихте термистора?“ — запита единият от тях. „Не знам какво е това“ — отвърнах аз. Вместо мен отговори другият: „Той го е сложил на мястото на сигналната

лампичка.“ После ми показа малка електрическа крушка и зелено капаче, които преди бях видяла върху таблото на уреда. Намерили са ги в бюрото на Боб.

— И това ли е всичко? — запитах аз.

— Да.

— Какво ще стане по-нататък?

— Сигурно скоро ще ни откарат...

— Слушайте, Мег, как ви хрумна и на двамата да направите такова нещо? — попитах аз.

Тя се усмихна и тръгна бавно по пясъка. Когато излязохме от сянката, хвърляна от сградата, тя извика:

— Вижте, над скалата лети вертолет!

Наистина точно над скалата беше увиснал вертолет. Дочуваше се бученето на моторите.

— Изследват нещо.

Тя кимна и се засмя:

— Боб така го е направил, че нищо няма да им помогне. Само ако се намери доброволец да иде под скалата.

— Вие ли му подсказахте?

Тя ме погледна учудено. Мег наистина беше много хубава. Аз дори се смутих, толкова красива ми се видя. Продълговато, леко почерняло от слънцето лице, големи сини очи, разкошни черни коси...

— Как бих могла да му подсказам, когато нищо не разбирам от атомните работи, а още по-малко от математика?

— Тогава как стана тая работа?

— Наистина не знам. Струва ми се, че започна от медицината. При Боб е разстроена вътрешната регулация, а отгук идва и хормоналната недостатъчност. По време на ултравиолетовите облъчвания ние разговаряхме на тази тема и за причините, които предизвикват разстройства от подобен род. Аз съм привърженица на теорията, че регулацията на секреторната система се разстройва по много по-дълбоки причини, отколкото е прието да се смята. Нали знаете, че с всяка година броят на шизофрениците, епилептиците и алкохолиците нараства. Това се дължи на обстоятелството, че нервната система на човека не може да се приспособи към онова, което става в света. После разговаряхме за времето, в което живеем, и накрая заговорихме за водородната бомба. Разбирате ли?

Кимнах в отговор. Вертолетът над скалата бавно кръжеше, след това бавно заслиза.

— Ами ако все пак я взривят? — прошепнах аз.

— Едва ли. И така, когато заговорихме за водородната бомба, аз казах, че се възмуцавам от учените. Възможно ли е науката, толкова могъща и толкова всесилна, да не е в състояние да възпре стремежа на хората към самоубийство? Нима няма такива научни средства, които да направят войната просто невъзможна? Хората се научиха да покоряват реки и морета, да управляват космически кораби, обуздаха атомната енергия. Нима е невъзможно да се разработи нещо такова, което автоматично да унищожава зародишите на войната?

Боб каза, че това е една много интересна идея и че трябва да бъде проучена от математична гледна точка. И аз му разказах прочетената повест в неделната притурка. В нея се говореше за един учен, който изобретил апарат, способен да разруши земята на дребни парченца, ако някъде на земното кълбо избухне дори една бомба. Разбирате ли, ако някой взриви атомна бомба, апаратът автоматично включва верижна реакция, от която загива цялата земя. Ученият направил това достояние на целия свят и хората били принудени да стигнат до споразумение никога да не воюват. Не е ли възможно да се направи такъв апарат? Толкова е нужен!

— Е, и какво каза Боб? Може ли да бъде създаден такъв уред?

— Той не каза нищо за такъв апарат. След един или два дена, когато се върнахме към тази тема, ме попита какво ми е отношението към скалата, под която е сложена новата водородна бомба. Отговорих му, че скалата за мен е символ на смъртта и че не вярвам някога хората да поумнеят. Не мога да гледам тази скала. Страх ме хваща, сънувам я нощем...

— Впрочем и аз също...

— Тогава Боб каза, че водородната бомба под скалата никога няма да се взриви... Отначало не повярвах, но той говореше за това толкова сериозно... И аз се съгласих да поставя на количката неговата изчислителна машинка. Мислех, че всичко ще бъде така, както казваше той.

— Сега скалата не ви ли изглежда символ на смъртта?

Маргарет се усмихна и поклати отрицателно глава.

— Аз много обичам Боб — неочаквано каза тя.

Вървахме бавно по мекия топъл пясък и аз се мъчех да разбера какво е станало в душата на тази красива девойка. Ако в началото някой ми беше казал, че Маргарет ще обикне момък с физиономията на Боб, не бих повярвал за нищо на света. А сега това ми се стори съвсем естествено. Никак не се учудих, когато тя открито и откровено каза, че го обича. Дори го очаквах.

Сякаш отгатнала мисълта ми, Мег каза:

— Жените винаги... обичат героите. Така е било във всички времена. Невъзможно е да останеш равнодушна към човек, който със силата на разума си е укротил чудовище, способно да убие наведнъж милиони хора. То е като в древните приказки. В тях побеждават злите великани, огнени дракони, страшни чудовища. Боб победи водородната бомба. Ако всеки учен направи нещо подобно... тогава животът на земята би бил вечен...

— Той ще бъде вечен — не знам защо, уверено отвърнах аз.

— Само дано на Боб не му се случи нищо — промълви Мег.

— Нищо няма да му се случи. Чухте ли какво каза полковник Джейкс?

— И двамата скоро ще ни откарат оттук...

Помислих малко и казах:

— Важното е за това, което направи Боб, да научат колкото е възможно повече хора!

Мег се спря и ме погледна хитро в очите.

— Уилям, вие много пиете и никак не се интересувате какво става по света.

Наистина, аз бях забравил дори кога за последен път съм слушал радио.

— А какво става по света?

— Цялата страна се е разбунтувала. Всички вестници са изпълнени със съобщения за постъпката на Боб. Най-изтъкнатите учени одобряват постъпката му. Създадена е „Научна лига за солидарност с Вигнер“. Вчера един голям физик говори по радиото за идеята да бъде създаден комитет за разработване на активни научни методи за борба с атомната опасност. Той заяви буквално следното: „Примерът на младия математик Боб Вигнер показва колко много можем да направим ние. Дойде време да се действа активно.“

Учените трябва да са най-напред...“ Те наистина ли могат да измислят такъв апарат, за който се е споменавало в разказа?

Хванах ръката на Мег и я стиснах сърдечно.

— Ако всички учени заговорят с такъв език, няма да има нужда от никакъв специален апарат...

VIII

На другия ден следователите си заминаха и на Боб му разрешиха да излезе. Чакахме го, събрани долу при стълбището. Когато се показа, хванал под ръка Мег, ние му устроихме бурни овации. Свирехме и крещяхме толкова силно, сякаш не бяхме трима, а тридесет и трима души. Не очаквах, че най-много от всички ще крещи Самуел Фин. Боб се хилеше до уши и ни се покланяше като неопитен млад актьор. Зад него стоеше часовоят и също се усмихваше.

— Какво сте се развикали? — сопна се неочаквано появилият се полковник Джейкс. — Ама че неприятности създадохте, Вигнер!

— Служа на отечеството — израпортува Боб. — Нали чудесно съм го измислил, полковник!

— Хлапак! Това е само първото действие на драмата. Скоро ще дойдат да ви приберат. Наредено ми е да не ви пускам да излизате от територията.

— Че какво от това... Само че туй няма да помогне. Смятайте, че бомбата е жива погребана.

Полковникът поклати глава и без да каже нито дума, си тръгна. Ние всички нахълтахме в бара.

— Предлагам да пием за младоженците — казах аз, като наливах в чашите шампанско.

— За кого — учудено запита Крам.

— За двойката Вигнер. Хайде да се чукнем, Боб.

Нашият математик просто замря с отворена уста, после премести уплашен поглед към Мег. Тя се усмихваше хитро.

— Е, какво ме гледате? — обърна се тя към Боб. — Нима не искате да бъда ваша жена?

Боб започна да бръщолеви невъобразими глупости и за да го избавим от това затруднение, отново започнахме да крещим.

— Момчета, нашата база сега не върши работа. Ще я закрият, защото пещерата е заета! — викаше пийналият Фин. — А да знаете

само какво момче е родила моята жена! — после ме погледна и сподавено каза: — Това не важи за теб.

— Стига си се сърдил. Нека се помирим. Такъв ден е!

Всички ме подкрепиха.

— Самуел, не му се сърди. Той тогава ги надрънка едни пиянски.

Фин се намръщи и ме загледа изпод вежди. Но очите му бяха весели, а не зли.

— Добре. Съгласен съм.

Отпихме двамата от чашите, а после се целунахме.

В разгара на веселбата на вратите на бара застана полковник Джейкс с някакъв младеж. Веднага утихнахме.

Непознатият беше висок, рус, с бледорозово, почти детско лице. Изглеждаше съвсем момченце с красиви пухкави като на дете устни. Той се поклони любезно и каза тихо:

— Добър ден.

— Това е нашият нов математик. Запознайте се.

Полковник Джейкс излезе, а ние продължихме мълчаливо да разглеждаме новия.

— Фамилното ми име е Скот, Робърт Скот — промълви найсетне момъкът. — Ще разрешите ли да седна при вас?

— Моля — Фин кимна към свободния стол.

— А как се казвате вие? — гласът на новия беше мек и тих.

Ние мълчахме.

— Завърших неотдавна математически факултет в Чикаго — продължи той. — И ето че веднага след защитата на дипломната работа ме изпратиха тук. — Той се усмихна, после стремително стана и каза: — Нека да прием за запознанството.

Отиде до тезгяха на бара и започна да налива джин. Нямаше понятие как да се държи с възрастни хора.

— Моля, вземайте — каза той, като поставяше чашите. Цялото му лице бе пламнало в руменина.

Ние запазихме пълно мълчание и продължавахме втрещено да наблюдаваме математика.

— А кой от вас е мистър Вигнер?

— Аз — дрезгаво отговори Боб.

— Запаметяващото устройство на изчислителната машина „Феано“ е разработена от мен под ръководството на професор Колинз.

Той ви познава...

Боб кимна леко.

— „Феано“ е чудесна машинка. Удобна, нали? — продължаваше да бърбори Робърт Скот, като едва допираше устни до чашата си.

Ние не отговаряхме. В бара стана някак неприятно.

Няколко минути цареше мълчание. Скот съвсем се обърка. После без основание, обръщайки се към Крам, заговори:

— Делта-квантуване е прекрасно нещо. Всъщност това е напълно сигурен метод да се съставят всякакви алгоритми. Дори такива, които не могат да се изразят в аналитични функции.

Боб прехапа устната си и стана. Маргарет също стана от масата.

— Да вървим, Боб...

Те излязоха от бара и Робърт Скот ги изпрати с учуден поглед.

— Съпрузи ли са? — плахо запита той.

Никой не му отговори.

— Пийте — каза той умоляващо и после съвсем тихо добави: —

Моля ви...

Изведнъж ми дожаля за него.

— Та какво казахте вие за делта-квантуването? — запитах аз.

Той веднага се оживи.

— Вие математик ли сте?

— Не, дозиметрист съм.

— Делта-квантуването представлява, така да се каже, разлагане на непрекъснатите операции на последователни импулсни операции. Ако вие работите например с изчислителни машини със секретно действие, то за да ги накарате да изпълняват каквито и да било сложни непрекъснати действия, трябва да разложите тези действия на отделни импулси. Сигурно точно така е постъпил мистър Вигнер, когато е решил да замени взривателят на водородната бомба. Нали?

— Н-не знам...

— По друг начин е невъзможно — продължаваше хлапакът. — Мистър Вигнер не е бил никога в пещерата, където е поставена бомбата, и никога не е виждал тази бомба. Той само е знаел, че тя е снабдена с електровзривател. И ето, разполагайки с тези нищожни изходни данни, е успял да състави остроумна програма за „Феано“. В университета всички му се възхищавахме. Професор Колинз ми възложи да разкажа на университетския семинар как се прави това.

Робърт се усмихна смутено и отпи малко от чашата си.

— А вие самият знаете ли как става? — запитах го аз.

— Да — отговори той и добави: — Сигурно Вигнер е много талантлив математик.

— Защо пристигнахте тук?

— Аз ли? — учуди се Робърт Скот. — Нима не са ви казали?

— Че каква важна клечка сте вие, за да ни говорят за вас? — не се стърпя Крам.

— Ами за това пишат във всички вестници и...

— Ние не четем вестници! — срязва го Фин. — Да вървим, момчета.

Станахме и излязохме от бара, без да докоснем джина, който Робърт Скот ни бе предложил.

IX

Бяхме се събрали до оградата край часовоя и наблюдавахме бетонираната пътека, която водеше за пещерата. Беше ранно утро, но слънцето страшно печеше. Боб се разхождаше нервно напред-назад, напрегнато обмисляше нещо. Маргарет не сваляше влажните си очи от него. Малко настрани стояха полковник Джейкс, синеокият хлапак-математик и двама цивилни, пристигнали от центъра. Всички работници от шатрата бяха излезли да видят какво ще стане. Облечени с лилави комбинезони, те стояха на разстояние зад нас.

— Престани най-сетне да се мотаеш напред-назад като махало!
— ядосано каза Крам.

Боб спря да се разхожда.

— Какъв идиот съм само! Да не взема под внимание такова елементарно нещо...

— Какво?

— Ами това, че втора количка със същото електронно устройство може да обезвреди първата...

— А, ти за това ли... Пропуски се случват и при вас, властелините на най-точната наука — с известна ирония каза Фин. — Скот е използвал същия метод като тебе, нали?

Боб кимна.

— Боб, моля ти се! — възкликна Мег. — Може би в края на краищата работата не е в тази конкретна бомба, а в нещо по-голямо. Главното е да се насочи мисълта на хората.

— Да се насочи мисълта ли? — Боб хвърли гневен поглед към Робърт Скот, който очакваше с нетърпение резултатите от едноседмичната си работа по програмиране на „обезвредяващата операция“. Новият математик се вълнуваше като ученик пред изпит.

На него и през ум не му минаваше каква чудовищна подлост бе извършил, какви надежди бе разбил. За него това представляваше само задача по делта-квантуване.

— Нима може да се насочи мисълта на такива — продължи Боб с горчивина. — Те работят за войната безразсъдно и когато атомният пламък ги обхване, те дори няма да разберат, откъде се е появил...

— Животът ще ги научи — каза Крам.

— А може би нищо да не излезе от опита му? — запита Мег.

— Ако се съди по това как разсъждава върху методите на програмиране, ще успее. Той е ученик на Колинз. Старецът не знае нищо освен математиката. На него му е безразлично какво ще изчислява: убийство на хора или механизирани детска играчка. Той внушава на всичките си ученици своята максима: „Математиката управлява света, а всичко друго е празна работа.“

Боб говореше пламенно и разпалено.

— Може пък да не е чак толкова умен, колкото ти се струва? — промълви Маргарет.

Робърт Скот застана на средата на пътеката, сложи длан над очите си и изведнъж закрещя:

— Вижте, те идват! Идват тук!

Отначало нищо не можеше да се различи, но после на сивия фон заблестя приближаваща се точка...

— Идват, идват двете колички! Чудесно! — викаше Скот.

Радостен и развълнуван, той започна да се щура от един към друг, повтаряйки:

— Всичко е правилно! Значи не съм сгрешил! Прекрасно нещо е това делта-квантуването!

Изтича при нас и се развива:

— Момчета, сега се вижда вече съвсем ясно! Моята количка е отзад! Тя води първата!

Фин го отблъсна с всичка сила от себе си.

— Пръждосвай се оттук, пале краставо, гадина! — изсъска той през зъби.

Но Робърт нищо не забеляза. Подскачаше на място, пляскаше с ръце и показваше на всички двете колички, които се приближаваха бързо към нас.

Количката на Боб с машинката „Феано“, покрита с брезент, се движеше отпред. Плътно до нея отзад, прикачена с автоматично краче за никелирана скоба, се движеше количката на Робърт Скот. Сякаш конвоираше първата количка.

Военният инженер още в движение подхвана двете изчислителни машинки „Феано“, проводниците се скъсаха и количките моментално спряха.

Стана много тихо. Лицето на Боб се изкриви като от страшна физическа болка.

— Това е край — каза Фин, обърна се рязко и тръгна към сградата.

Ние се потътрихме бавно подир него. Работниците се прибраха мълчаливо в шатрата.

— Вигнер и Чикони! — извика Джейкс.

Боб и Маргарет се спряха.

— Вие ще заминете с тези господа.

Джейкс посочи цивилните. Боб кимна.

— Ще си вземем багажа.

— Само че не се бавете.

На входната врата се показа Фин с куфар в ръка.

— Ще ме вземете ли с вас? — обърна се той към един от цивилните.

Онзи погледна въпросително полковник Джейкс.

— Самуел Фин онзи ден подаде рапорт за разтрогване на контракта. Подписа клетвата за запазване на тайната.

— Нямам нищо против. Можете да седнете в колата, в която ще пътува жената.

Приближих се до Фин и му стиснах ръка.

— Целуни момченцето си.

— Сега разбрах, че на моето момченце му е необходимо нещо повече от целувка.

— Прав си.

Всички се прибраха, а аз останах долу, за да изпратя Боб. Той слезе заедно с Мег много по-рано, отколкото очаквах. Стана ясно, че багажът им е бил готов за пътуване.

Стояхме тримата и гледахме към скалата.

— Значи не ѝ е било съдено да остане — въздъхна Боб. — Борбата едва започва!

— Точно така. Слушайте.

Беше Крам. Той се приближи до Мег и ѝ подаде своя транзистор.

— Това е сватбеният ви подарък от мен. Слушай, Боб, какво си извършил!

„... речи сега са излишни! — чу се от транзистора. — Прогресивните учени днес активно се включват в борбата против атомната опасност. Кой по-добре от нас знае какво носи на човечеството атомната война? Не бива да стоим със скръстени ръце и да чакаме господ да ни поднесе мира. За него е необходимо да се бием, упорито, неуморно като Боб Вигнер.“

Предаването на митинга ставаше от някакъв огромен площад. Речите на ораторите биваха прекъсвани от шумни възгласи, свирене с уста, викове: „Долу учените, които работят за война! Ще защитим Боб! Ще отстояваме мира! НЕ на атомните и водородните бомби!“

— Това е по-силно от водородните бомби — каза Крам.

... Двамата с Крам гледахме известно време след тях. После аз отидох в бара.

На масичката в ъгъла седеше Робърт Скот и си пийваше лимонада. Тананикаше си някаква песничка и пишеше нещо на лист хартия.

— А, Уилям, салют! — извика той весело. Настроението му беше великолепно. — Знаете ли какво изчислих сега? Може да се създаде такава система на изпробване на водородните бомби, която ще бъде напълно сигурна. Просто не съществува алгоритъм, по който би могло да се наруши тази система. Стопроцентова сигурност!

Пресуших пълна чаша уиски и отидох при него.

— Я ми покажи тази система...

— Ето. Само че вие не сте математик и няма да разберете нищо.

— Все ще се оправя.

— Аз ще ви обясня. Да предположим, че в този блок има взривател, който се привежда в действие от известна група електрически импулси...

Взех изписания с формули лист и го смачках в юмрука си.

Робърт Скот вдигна към мен учуден поглед.

— Аз не бях ви обяснил още...

— Всичко ми е ясно.

Сграбчих Скот и рязко го вдигнах от стола. Облещените му очи бяха пълни с ужас.

— Уилям, какво правите... Ами че аз... Наистина, недейте... Аз само...

— Пале такова, ти разбираш ли какво направи?

— Нищо лошо... На мен просто ми възложиха...

— Ами ако ти бяха възложили да изчислиш как най-добре да убиеш майка си? — промълвих аз, притискайки Скот до стената. Изпитвах неудържимо желание да го удуша.

Скот яростно разтърси главата си.

— Не... не... не... — злобно повтаряше той.

— А добре ли е да помагаш да убиват милиони други майки?

В миг той се отскубна, завря се в ъгъла и закрепця:

— Какво сте се заяли с мен? Аз съм само математик. Решавам задачи, и толкова. Нямам никакво отношение към бомбите. Дори не знам какво представляват!

Погледнах с презрение това безнадеждно същество, заплюх го и тръгнах към стаята си да си приготвя багажа.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.